

ע"פ 6922/16 - שמעון קופר נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים
ע"פ 6922/16

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט י' אלרון

המערער: שמעון קופר (קופרשמיד)

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
ביום 24.07.2016 בתפ"ח 047934-11-12- ישיבת
תזכורת בעניין מינוי סניגור

תאריך הישיבה: ח' באייר התשפ"א (20.04.2021)

בשם המשיבה: עו"ד יאיר חמודות, עו"ד עודד ציון
בשם הסניגוריה הציבורית: עו"ד קרן הבלין-הרץ

החלטה

השופט י' עמית:

1. המערער הורשע בבית המשפט המחוזי בשתי עבירות רצח ונדון לשני מאסרי עולם לריצוי במצטבר (הכרעת דין מיום 28.6.2016 וגזר דין מיום 24.7.2016). בערכאה קמא היה המערער מיוצג על ידי עורך דין בר-עוז מהסניגוריה הציבורית. המערער הגיש הודעת ערעור באמצעות הסניגוריה הציבורית, וזו הודיעה ביום 6.9.2016 כי ייצוגו בערכאת הערעור ייעשה בידי סניגור אחר וכי נימוקי הערעור יוגשו בהמשך.

בהחלטה מיום 14.9.2016 קבעה כבוד הרשמת ל' בנמלך כי נימוקי הערעור מטעמו של המערער יוגשו על ידי הסניגוריה הציבורית עד ליום 15.12.2016.

עמוד 1

מכאן ואילך התגלגלה סאגה שלמה שעניינה ייצוגו של המערער (ואשר תוארה בהרחבה בהחלטתה של הרשמת ש' עבדיאן מיום 13.11.2019 שתוזכר בהמשך).

2. לאחר החלטתה של כבוד הרשמת ל' בנמלך, הוגשו על-ידי המערער, באמצעות הסניגוריה הציבורית, בקשות רבות להארכת מועד להגשת נימוקי הערעור, בקשות שנעתרו בזו אחר זו על ידי רשמי בית משפט זה. בתחילה, התבקשו הארכות המועד על ידי הסניגוריה הציבורית לצורך השלמת כתיבת נימוקי הערעור לאור היקף החומר בתיק. בבקשה מטעם הסניגוריה הציבורית מיום 1.1.2018 נכתב כי טיוטת נימוקי הערעור הועברה כבר למערער על מנת שיעיר את הערותיו, ובהמשך, בבקשה נוספת שהגישה הסניגוריה הציבורית ביום 31.1.2018, התבקשה הארכת מועד "אחרונה בהחלט" על-מנת לאפשר למערער להעיר את הערותיו לנימוקי הערעור. ושוב הוגשה ביום 15.2.2018 בקשה מטעם הסניגוריה הציבורית להארכת מועד להגשת נימוקי הערעור, והפעם נכתב בבקשה כי הערותיו של המערער הוטמעו כבר בטיטת הערעור אך מתבקשת הארכת מועד נוספת בשל רצונו של המערער לאשר את הנוסח הסופי של נימוקי הערעור.

נימוקי הערעור לא הוגשו, וחלף זאת הגישה הסניגוריה הציבורית ביום 1.3.2018 בקשה לשחרור מייצוג. בבקשה נטען כי המערער הורה לסניגוריה הציבורית שלא להגיש את נימוקי הערעור בשמו וכי "נוכח חוסר שיתוף הפעולה מצידו של המערער, ועל אף שהסניגוריה הציבורית עשתה כל מאמץ לאפשר למערער ייצוג איכותי מטעמה, אין מנוס, לעת הזו, מהגשת הבקשה שבכותרת". המערער מצידו הודיע בתגובתו מיום 21.3.2018 כי אין לו אמון בסניגוריה הציבורית והוא מבקש כי הסניגוריה הציבורית תשחרר מהייצוג וכי תינתן לו הארכת מועד להגשת נימוקי הערעור באמצעות סניגור אחר שישכור לשם כך.

בהמשך לכך, ביום 26.4.2018, הוגשה בקשה על-ידי עורכי הדין מרדכי נחום וזוהר הלוי למינויים כבאי-כוח של המערער. בהחלטה מיום 3.5.2018 הורתה הרשמת בנמלך על שחרור הסניגוריה הציבורית מייצוג המערער, על החלפת ייצוגו ועל הארכת מועד להגשת נימוקי הערעור עד ליום 3.7.2018.

3. אך הסאגה רק התחילה. עורכי הדין נחום והלוי הגישו אף הם מספר בקשות ארכה להגשת נימוקי הערעור, והרשמים של בית משפט זה נעתרו לבקשות. משהוגשה בקשת הארכה נוספת ביום 29.1.2019, נקבע דיון בבקשה במעמד הצדדים בפני הרשמת עבדיאן והובהר כי לא תינתן ארכה נוספת מעבר ליום 30.6.2019.

וכך נאמר בהחלטת הרשמת מיום 7.2.2019:

"אבהיר למערער ובאי-כוחו, שוב, כי סיכוייה של בקשה נוספת להארכת מועד להגשת נימוקי ערעור קלושים וכי אי הגשת נימוקי הערעור במועד זה עשויה בהחלט להביא להעברתו לדיון לפני הרכב ללא נימוקים".

הנה, למרות הדברים הברורים שנאמרו בהחלטה, הגיש המערער ביום 17.6.2019, בקשה לחילופי ייצוג, וביום 30.6.2019 הגיש (בעצמו) בקשה נוספת להארכת המועד להגשת נימוקי הערעור. בעקבות החלטת הרשמת עבדיאן מיום 1.7.2019, הגיש עורך הדין נחום הודעה שבה נטען כי טיוטת נימוקי הערעור הועברה על ידו למערער ביום

25.6.2019, וביום 29.6.2019 (יום אחד לפני המועד האחרון להגשת נימוקי הערעור) התקשר אליו המערער ואסר עליו להגיש את נימוקי הערעור.

שוב התקיים דיון בפני הרשמת עבדיאן שאליו הופיע מיוזמתו גם עורך הדין אלחנן יפרח. במהלך הדיון טען המערער ש"אינו מרוצה" מהטיעונים שהעלו באי-כוחו בטיטת נימוקי הערעור וביקש להגיש את נימוקי הערעור בכוחות עצמו ו"בליווי" של עורך הדין יפרח ואחיו, עורך הדין אליסף יפרח (אשר יכונן יחדיו: עורכי הדין יפרח), וכי תינתן הארכת מועד נוספת להגשת נימוקי הערעור לצורך כך. בהמשך הדיון, ביקש המערער כי לחילופין עורכי הדין יפרח ייצגו אותו במינוי מטעם הסניגוריה הציבורית. בסופו של הדיון, ציין עורך הדין יפרח כי הוא ואחיו מוכנים "לסייע" למערער בייצוגו בפני ההרכב, ולחילופין לייצגו במינוי מטעם הסניגוריה הציבורית או באופן פרטי.

בהחלטת הרשמת עבדיאן מיום 22.7.2019 התבקשה התייחסות הסניגוריה הציבורית לבקשה למינויים של עורכי הדין יפרח כמייצגים של המערער מטעמה. בהודעת הסניגוריה מיום 1.8.2019 נטען כי בהתאם להוראות חוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ו-1995 (להלן: חוק הסניגוריה הציבורית) ולנהלי העבודה הפנימיים שלה, נאשמים אינם זכאים לבחור את זהות עורך הדין המייצג, ובמקרה שבו הסניגוריה תתבקש לשוב ולייצג את המערער, ימונו לייצגו עורכי הדין שיצגו אותו בעבר מטעמה. עוד צוין, כי חילוקי הדעות ומשבר האמון שנוצר בין הסניגורים הציבוריים שייצגו את המערער בעבר לבין המערער, לא נבעו מהעדר כימיה אישית, כך שבמצב דברים זה שינוי בזהות הסניגורים הציבוריים לא יוביל לפתרון המיוחל.

4. בהחלטה מנומקת ורחבת יריעה של הרשמת עבדיאן מיום 13.11.2019 נקבע כי אין להיענות לבקשה לחילופי ייצוג או לבקשה להארכת מועד להגשת נימוקי הערעור, וכי בהתחשב בזמן הרב שעבר מעת שהוגש הערעור, יש לקבוע את הערעור לדיון עוד לפני פגרת הקיץ בשנת 2020. הרשמת אפשרה לבאי-כוחו של המערער להגיש נימוקי הערעור עד ליום 1.12.2019 והורתה כי לאחר מכן התיק יובא לפנייה על-מנת ליתן החלטה על הגשת עיקרי טיעון, כאשר המערער יהיה רשאי להגיש בקשה להוספת נימוקים שלא באמצעות באי-כוחו. בסיפא להחלטה נקבע שאין בה "כדי למנוע מההרכב שידון בערעור לקבל כל החלטה אחרת, ובכלל זה החלטה על החלפת ייצוג".

ואכן, נימוקי הערעור הוגשו לבסוף על ידי עורכי הדין נחום והלוי ביום 2.12.2019, אך מכאן ואילך החלה סאגה נוספת הנוגעת להגשת עיקרי הטיעון.

5. ביום 1.3.2020 הגיש המערער, בכתב יד, בקשה לנהל את הגנתו שלו תוך שהוא מעלה שורה של טענות למחדלים בייצוג וכלשונו "אני לא מוכן בשום פנים ואופן לקבל ייצוג מוגבל של סניגור שלא נלחם על חיי [...] חיי שלי אינם פיון במשחק, ושאיני סניגור ייתן לי ייצוג מוגבל ולוקה בחסר חמור, ועם כל הכבוד, אף סניגור פרטי ובפרט ציבורי אינו מוכן להראות בשום צורה את מחדלי קודמו, וכאלה יש למכביר. אני את האנרגיות שלי צריך להפנות למלחמה על חיי, ולא כנגד עורך דין כלשהו עם כל הכבוד, ולכן הגנתי שלי אנהל בעצמי [...] ושוב, רק לי יש את האפשרות היחידה להוכיח את חפותי ולא לאף אדם אחר, עם כל הכבוד". במסגרת בקשה זו העלה המבקש טיעונים כנגד הכרעת הדין.

ביום 7.5.2020 הגיש המערער עיקרי טיעון בעמוד אחד בכתב יד וציין כי "יתר הטיעונים המפורטים יועלו במהלך הדיון" והוסיף וביקש "לכבד את האוטונומיה שלי כמערער, להחליט בעצמי על דרך ניהול הגנתי [...] בטוחני כי המקרה דן נופל לגדר המקרים החריגים של סעיף 15ב לחוק סדר הדין הפלילי".

עמוד 3

ביום 21.5.2020 הגישו עורכי הדין נחום והלוי בקשה לשחרור מייצוג. בבקשה נטען כי המערער הטיח בהם דברים קשים והודיע להם שאינו מעוניין שייצגו אותו, תוך שהוא ממשיך להגיש לבית המשפט בקשות שונות ומבלי לעדכן אותם. בבקשה נכתב כי עורכי הדין נחום והלוי ניסו להניא את המערער מהחלטתו, אך כל ניסיונותיהם נפלו על אוזניים ערלות.

בהחלטתה של הרשמת עבדיאן מיום 2.6.2020 דחתה הרשמת את בקשת עורכי הדין לשחרור מייצוג. וכך, בין היתר, נאמר בהחלטה:

"קבלת הבקשה של עורכי הדין נחום והלוי לשחרור מייצוג משמעותה דחייה נוספת בבירור הערעור אשר הוגש כאמור עוד בשנת 2016. לא מצאתי לכך כל הצדקה בנסיבות העניין. שאלת ייצוגו של המערער על-ידי עורכי הדין נחום והלוי כבר נדונה לפניי בדיון שהתקיים במעמד הצדדים ביום 18.7.2019, נוכח בקשתו של המערער לשחרור מייצוג. בגדרי דיון זה היו רשאים כל הצדדים להביע את עמדתם בעניין, ועורכי הדין נחום והלוי ציינו מפורשות כי הם ערוכים להגיש את נימוקי הערעור בהליך וכי הם אינם מבקשים שחרור מייצוג (ראו פסקה 11 להחלטתי מיום 13.11.2019). על בסיס עמדתם זו, בין השאר, ניתנה החלטתי מיום 13.11.2019 בה נדחתה הבקשה לשחרור מייצוג.

אציין כי טענות עורכי הדין נחום והלוי באשר לחוסר שיתוף הפעולה של המערער נדונו בהחלטתי מיום 13.11.2019, ומצאתי כי חרף אי שביעות הרצון של המערער מעורכי דינו, נוכח מהות האישומים בהם הורשע ובהתחשב בצורך בבירור ההליך הפלילי במהירות האפשרית, אין הצדקה לשחרור מייצוג, ואני מפנה לנימוקים בהחלטתי הנ"ל.

[...] למען הסדר הטוב אציין כי בהחלטתי מיום 13.11.2019 אפשרתי למערער להגיש - בכוחות עצמו - בקשה להגשת נימוקי ערעור. ואכן, המערער הגיש ביום 7.5.2020 בקשה להגשת נימוקי ערעור בה ציין כי הוא מבקש לפרט את טענותיו גם בפני ההרכב שידון בערעור. בקשה זו תויקה בתיקי השופטים והיא תובא לטיפולם. עוד יצוין כי אין בהחלטתי זו כדי למנוע מההרכב שידון בערעור לקבל כל החלטה אחרת".

בעקבות החלטה זו הגיש עורך הדין הלוי "עיקרי טיעון מטעם המערער" כשהוא מצרף את עיקרי הטיעון שהגיש המערער ביום 7.5.2020 (עמוד אחד). עורך הדין הלוי ציין כי המערער לא מעוניין שיצורפו עיקרי טיעון נוספים מלבד נימוקי הערעור שהוגשו על ידי עורכי הדין, וכי כעורכי דינו של המערער וכשלוחיו "אין לנו אלא לכבד את רצונו של המערער ולהגיש את עיקרי הטיעון המצ"ב".

ביום 8.6.2020 הגישה המדינה את עיקרי הטיעון מטעמה.

6. שמיעת הערעור נקבעה ליום 15.6.2020, אך לנוכח סוגית הייצוג, ועל פי החלטת ההרכב מיום 2.6.2020, נקבעה ישיבה זו לתזכורת.

במהלך הדיון הודיע המערער כי הוא מעוניין לייצג את עצמו, ועורכי הדין נחום והלוי הודיעו כי הוא אינו משתף עימם פעולה ואוסר עליהם לייצגו. בית המשפט העלה בפני המערער את האפשרות כי יעשה ניסיון אחרון נוסף להסדיר

את ייצוג מטעם הסניגוריה הציבורית, אך אם יתברר שהמערער לא מוכן לכך או שהסניגוריה לא מוכנה לכך, אזי המערער ייצג את עצמו. בתום הדיון הורינו בהחלטתנו מיום 15.6.2020 (הרכב השופטים עמית, מזוז ואלרון) כלהלן:

"הסניגוריה הציבורית ייצגה בעבר את המערער, שהביע את רצונו לייצג את עצמו בערעור, וביקש כי גם באי כוחו הנוכחיים לא ייצגו אותו.

נוכח הנכונות של המערער לבחון את האפשרות להיות מיוצג בערעור על ידי הסניגוריה הציבורית, מתבקשת הסניגוריה הציבורית לבחון שוב את עניינו של המערער, על פי השיקולים והקריטריונים הנוהגים אצלה. במסגרת זו מתבקשת הסניגוריה הציבורית לברר את עמדתו העדכנית של המערער ולשם כך להיפגש עמו בבית הכלא.

הסניגוריה הציבורית תעדכן תיק בית המשפט עד ליום 1.8.2020, ובהתאם לכך נראה כיצד להמשיך בטיפול בערעור".

לאחר ארכה שנתבקשה, הודיעה הסניגוריה הציבורית ביום 16.8.2020 כי במהלך פגישה שנערכה עם המערער הוא הביע נכונות עקרונית שהסניגוריה הציבורית תוסיף לייצגו וכי:

"בה בעת העלה בקשות ודרישות שונות לגבי קו הטיעון בערעור. הובהר למערער שסניגוריו הציבוריים לא יוכלו לטעון בשמו את כל טענותיו והוצע לו, על מנת לקדם את הטיפול בערעור שתלוי ועומד זמן ממושך, מתווה לפיו הסניגוריה הציבורית תחזור לייצגו ולצד זאת תוגש בקשה לבית המשפט לאפשר הגשת טיעון נפרד מטעם המערער עצמו. המערער ביקש לשקול את המתווה הנ"ל ועל כן אבקש להודיע סופית על עמדת הסניגוריה הציבורית בעניין הייצוג עד ליום 26.8.2020".

ביום 19.8.2020 הגיש המערער בעצמו עיקרי טיעון מודפסים המשתרעים על פני 23 עמודים.

ביום 26.8.2020 הודיעה הסניגוריה הציבורית כי המערער הודיע שהמתווה שהוצע אינו מקובל עליו ולאור זאת הסניגוריה הציבורית מותירה לשיקול דעת בית המשפט את שאלת הייצוג.

ביום 2.9.2020 הוסיף המערער ופנה לבית המשפט בבקשה מודפסת על פני 8 עמודים, למינוי מייצג פרטי במימון ציבורי שלא מהסניגוריה הציבורית, ולחילופין למנות לו סניגור מלווה ולא מייצג מהסניגוריה הציבורית, כפי שנפסק בהחלטתה של הרשמת עבדיאן בע"פ 394/20 חן נ' מדינת ישראל (16.6.2020) (להלן: עניין חן).

ביום 6.9.2020 הוסיף ופנה המערער לבית המשפט בבקשה לצרף את מכתבו לסניגוריה הציבורית, שבו ביקש למנות לו סניגור מלווה, שלא יירשם כמייצג בהליך אך יוכל לייעץ לו.

בהחלטת ההרכב מיום 21.10.2020 נקבע כלהלן:

עמוד 5

"אין בידינו להיעתר לבקשת המערער לייצג עצמו בהליך הערעור.

לא נעלמה מעינינו הודעת הסניגוריה הציבורית, לפיה אין מקום לכפות על המערער ייצוג שאינו מעוניין בו, אך לנוכח חומרת העבירות בהן הורשע המערער ולנוכח חומרת העונש שהושת עליו, כמו גם לנוכח העובדה שהסניגוריה הציבורית הותירה את ההחלטה בבקשת המערער לשיקול דעת בית המשפט, אנו מחליטים בשלב זה, שלא לשחרר את הסניגוריה הציבורית מייצוג המערער.

יחד עם זאת, מצאנו לנכון להבהיר כי נאפשר בנוסף למערער לטעון בעצמו.

טוב יעשה המערער אם יואיל לשתף פעולה עם הסניגור שימונה לו, על מנת לקבל את הייצוג המשפטי המיטבי בהליך הערעור.

אנו דוחים אפוא את הבקשה.

התיק יקבע לשמיעה בפני ההרכב במהלך החודשים אפריל-מאי 2021, בהתאם ליומן בית המשפט".

7. ואם סבור הקורא כי בכך הסתיים העניין, טעות בידו.

ביום 11.3.2021 פנתה הסניגוריה הציבורית לבית המשפט בבקשה לשחרר אותה מייצוג המערער. בהודעה נאמר, כי מאז החלטת בית המשפט מיום 21.10.2020, המערער חזר ואסר על הסניגורים הציבוריים להגיש לבית המשפט את נימוקי הערעור שניסחו. מכל מקום, הסניגורים הציבוריים הופתעו לגלות אך לאחרונה את המסמך מיום 6.9.2020 שהגיש המערער לבית המשפט, שבו העלה כנגדם טענות קשות כגון שהערעור שנוסח על ידם הוא "ערעור סתמי" אשר נועד "לקבור" את המערער בבית הסוהר, וכן העלה טענות לכשל בייצוג בערכאה הדיונית, ועוד. לאור זאת, המוטלות עליהם מכוח כללי לשכת עורכי הדין, לצד טענות הנוגעות לכשל בייצוג בערכאה הדיונית, ועוד. לאור זאת, נטען כי לא יהיה בהחלפת הייצוג כדי לפתור את הקשיים, ואם הסניגוריה הציבורית הייתה יודעת על טענותיו של המערער כלפיה, היא לא הייתה מותירה את שאלת ייצוגו "לשיקול דעת בית המשפט", כאמור בהודעותיה מחודש אוגוסט 2020. בהודעה נאמר כי אין מנוס משחרור הסניגוריה הציבורית מייצוג המערער, וכי בשיחה עימו לא ניתן היה להבין באופן ברור מהי עמדתו ביחס לייצוגו בידי הסניגוריה הציבורית בעת הנוכחית, וכי המערער נמנע מיצירת קשר עם סניגוריו עד למועד כתיבת שורות אלה. נטען כי התנהלות המערער עד כה הכשילה בפועל את האפשרות להעניק לו ייצוג משפטי מיטבי.

בתגובה להודעת הסניגוריה הציבורית, הגיש המערער ביום 7.4.2021 כתב תגובה מודפס המשתרע על פני 26 עמודים בצירוף נספחים, וכן מכתב פנייה נוסף לבית המשפט המשתרע אף הוא על פני 26 עמודים, שבו מתבקש בית המשפט למנות לו מייצג פרטי על חשבון המדינה. בפנייתו לבית המשפט חזר המערער והדגיש כי הוא אוסר על הסניגוריה הציבורית להגיש בשמו כל ערעור ולייצג אותו בפני בית המשפט. אציין כי בפניות אלה נדרש המערער לגופו

של ערעור והעלה טענות שונות הנוגעות להרשעתו.

8. בדיון שהתקיים בפנינו ביום 20.4.2021 הצהירה עו"ד קרן אבלין-הרץ, מנהלת מחלקת תיקי בית המשפט העליון בסניגוריה הציבורית, כי במישור העקרוני הסניגוריה הציבורית אינה אוסרת על המייצגים מטעמה בערכאת הערעור לטעון לכשל בייצוג בערכאה הדיונית, גם מקום שבו המערער היה מיוצג על ידי הסניגוריה הציבורית. לכן אין ממש בטענת המערער שכביכול סניגורים מטעם הסניגוריה הציבורית לא יהיו להעלות טענה של כשל בייצוג.

המערער חזר על בקשתו למנות לו סניגור פרטי במימון המדינה.

9. לא בכדי הארכנו בפירוט השתלשלות העניינים והגיעה העת לשים סוף פסוק לסאגה של ייצוג המערער. מאז הגשת הערעור חלפו כחמש שנים, וניתן היה לצפות כי למערער יהיה אינטרס להחיש את שמיעת הערעור. ברם, לא כך התרשמנו. כך, במהלך הדיון שאלנו את המערער אם יש סניגור שהוא מעוניין בשירותיו, ולדבריו, הוא מעוניין כי עורך הדין אלון אייזנברג ייצג אותו. ברם, מתברר שהמערער פנה לעו"ד אייזנברג רק יום אחד לפני הדיון, כך שממילא לא הוצגה לנו כל עמדה מצד עו"ד אלון אייזנברג ולא התברר אם מדובר באפשרות ישימה.

10. ולגופם של דברים.

על בית המשפט למנות לנאשם סניגור בהתקיים התנאים המפורטים בסעיף 15(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: החסד"פ). לנוכח חשיבות הייצוג, הפסקת ייצוג תיעשה באישורו של בית המשפט (ע"פ 514/17 יצחקניא נ' מרשק-מרום, בפסקה 32 (26.3.2017)) וכאשר יש לכך הצדקה עניינית (בג"ץ 4689/94 אבי יצחק נ' וינברג, פ"ד מח(5) 70, 86 (1994)). עם זאת, המחוקק הכיר בכך שבנסיבות מתאימות ראוי להתיר לבית המשפט לחרוג מחובה זו ולשחרר את הסניגור מייצוג מקום שבו "ראה שאין בכך להועיל" (סעיף 17(ב) לחסד"פ, וסעיף 16 לחוק הסניגוריה הציבורית), וכאשר בערכאת הערעור עסקינן, קובע סעיף 15(ב) לחסד"פ כי "בית המשפט שלערעור רשאי לא למנות סניגור אם הנאשם ביקש זאת ובית המשפט ראה שלא יגרם לו אי-צדק אם לא ייצגו סניגור".

במקרה דנן, ספק אם יש טעם לכפות על המערער ייצוג של הסניגוריה הציבורית ואפנה גם להחלטת הרשמת עבדיאן מיום 13.11.2019 שבה נאמר: "לא למותר לציין את התרשמותי כי אף אם אורה כעת על חילופי ייצוג, אין כל ודאות כי בעוד כשנה לא נגיע לאותה סיטואציה בה יעתור המערער לחילופי ייצוג נוספים, וכתוצאה מכך להארכת המועד להגשת נימוקי ערעור".

אין בדעתי לחזור על "דברי הכיבושין" שהשמענו באוזני המערער בניסיון להניא אותו מהחלטתו ומדעתו, אך על אף שהבהרנו לו את משמעות סירובו להיות מיוצג ואת חשיבות הייצוג בתיק רצח כפול ומורכב, הוא עמד בסירובו. למען הסר ספק, אנו חוזרים שוב על כך שמוטב למערער כי יהיה מיוצג.

11. כבר היו דברים מעולם ובית משפט זה דן באריכות בבקשה לשחרור הסניגוריה הציבורית מייצוג והורה על שחרור מייצוג. לכן, איני רואה טעם לחזור על הדברים ועל השיקולים השונים הצריכים לעניין (וראו בהרחבה בע"פ 7335/05 הסניגוריה הציבורית נ' מדינת ישראל ותקומי, פ"ד ס(2) 346 (2005) (להלן: עניין תקומי). כן ראו ע"פ 5889/01 נחום נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(5) 817, 824-825 (2005); והחלטתה של הרשמת עבדיאן בע"פ 90/20 ברוך נ' מדינת ישראל (26.2.2020)).

אף איננו רואים טעם להורות לסניגוריה הציבורית להחליף סניגור, בהינתן ההאשמות שהטיח המערער כלפי הסניגוריה הציבורית, ומאחר שהוא מחזיק ככל הנראה בדעתו כי סניגור מטעם הסניגוריה הציבורית לא יטען לכשל בייצוג בערכאה הדיונית. בנסיבות אלה, אין מקום לכפות על הסניגוריה הציבורית להעלות בשמו של המערער טענות להן היא מתנגדת בתוקף, ואין מקום לכפות על המערער להסכים כי יעלו בשמו טענות להן הוא מתנגד בתוקף.

12. ומכאן לבקשתו של המערער כי בית המשפט ימנה לו מייצג פרטי על חשבון המדינה.

בימים עברו, בית המשפט היה מורה על מינוי סניגור פרטי כדבר שבשגרה, ולכאורה עדיין נותרה סמכות כזו בידי בית המשפט לאור הוראת סעיף 19(א) לחסד"פ ולפיה: "מינה בית המשפט סניגור, יחולו על המדינה הוצאות ההגנה לרבות הוצאותיהם ושכרם של הסניגור והעדים, כפי שייקבע בתקנות".

אולם מאז נכנס לתוקפו חוק הסניגוריה הציבורית, ספק בעיני אם יש מקום להורות על מינוי סניגור פרטי על חשבון המדינה. זאת, לאור התיקונים בסעיף 15 לחסד"פ, שנוספו בעקבות חקיקת חוק הסניגוריה הציבורית בתיקון מס' 22 התשנ"ו-1995, ובין היתר, לאור סעיף 15(ו) לחסד"פ הקובע כלהלן:

מינוי סניגור לפי סעיפים קטנים (א) ו-(ג), במחוז שהוקמה בו לשכת סניגוריה ציבורית, יהיה לפי הוראות חוק הסניגוריה הציבורית, תשנ"ו-1995.

וסעיף 14(ד) לחוק הסניגוריה הציבורית קובע כלהלן:

על ייצוג נאשם, חשוד או עצור על ידי סניגור ציבורי יחולו הוראות סעיף 16 עד 20 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן - חוק סדר הדין הפלילי), כאילו מינה אותו בית משפט.

דומה אפוא כי הוראת סעיף 19(א) היא שריד ארכאי שנותר עלי ספר וייתכן שהיה מקום לבטלו לאור חוק הסניגוריה הציבורית. כך, בקריאה השניה והשלישית בכנסת לחוק הסניגוריה הציבורית, הציג ח"כ דדי צוקר, יו"ר ועדת חוק חוקה ומשפט את הצעת החוק תוך שהוא מציינ כי "כבר היום לפי חוק סדר הדין הפלילי יכול בית-המשפט למנות סניגור לנאשמים מסוימים. הסעיף הזה איננו מבוטל, והוא יכלל עכשיו במסגרת חוק הסניגוריה הציבורית" (ד"כ, 20.11.1995). יש הגורסים כי סעיף 19 כשלעצמו אף אינו יכול להוות מקור סמכות, מן הטעם שעל המינוי להתבצע בהתאם להוראות החוק, קרי, לפי סעיף 15 לחסד"פ המפנה לחוק הסניגוריה הציבורית (ראו החלטתו של השופט ע')

למרות זאת, לא אקבע מסמרות בנדון, ולצורך הדיון אני נכון להניח כי יש בסמכותו של בית המשפט להורות על מינוי סניגור פרטי במימון המדינה. אלא שהדבר צריך להיעשות רק במקרים חריגים ונדירים עד מאוד, למשל מקום שבו קיים ניגוד אינטרסים מוסדי בין הסניגוריה הציבורית לנאשם (כמו במקרה של רצח השופט עדי אזר ז"ל והתאבדותו של הסניגור דויד וינר ז"ל) או מקום שבו בית המשפט מתרשם שאילולא המינוי, ההליך עלול להסתרב על עד מאוד ונוכחותו של הסניגור חיונית מבחינתו של בית המשפט על מנת שניתן יהיה להתקדם במשפט. דומני כי מקרים חריגים ונדירים אלה מקומם במיוחד בערכאה הדיונית.

בעניין חן התייחסה לכך הרשמת עבדיאן:

"טרם חקיקתו של חוק הסניגוריה הציבורית נהגו בתי המשפט למנות סניגורים פרטיים לייצוג בתיקים ספציפיים, כאשר שכר הטרחה של אותם סניגורים שולם על-ידי המדינה מכוח סעיף 19(א) לחוק סדר הדין הפלילי. ואולם, עם חקיקת חוק הסניגוריה הציבורית 'דרך המלך' למינוי סניגור היא באמצעות הסניגוריה הציבורית ורק במקרים חריגים שבחריגים ימונה לנאשם סניגור פרטי, וכך ציינתי בעניין שם טוב:

'אכן, דרך המלך למינוי סניגור היא באמצעות הסניגוריה הציבורית. יש בכך כדי להגשים את מטרותיו של חוק הסניגוריה הציבורית, כפי שעמדתי עליהן לעיל, ולוודא כי מתן ייצוג למי שזכאי לכך ייעשה באופן מפוקח ומסודר, תוך הבטחת איכותו של הייצוג. יש בכך אף להגביר את השוויון בין נאשמים כפי שביקש חוק הסניגוריה הציבורית לעשות (ראו והשוו: עניין פישר, בפסקה כ"ג). יחד עם זאת, נוטה אני לדעה כי ייתכנו מקרים חריגים שבחריגים שבהם ימונה סניגור שלא באמצעות הסניגוריה הציבורית. תומכת בכך אף חשיבותן של הזכות לייצוג משפטי בהליכים פליליים ושל הזכות להליך הוגן כזכויות יסוד מרכזיות בשיטתנו המשפטית... " (שם, בפסקה 19).

כאמור, המקרים שבהם יורה בית המשפט על מינוי סניגור פרטי על חשבון המדינה הם חריגים ונדירים ויש לעמוד על המשמר לבל ייפרץ הסכר ולבל ייפגע השוויון בין נאשמים. ככלל, איני רואה מדוע על המדינה לממן לנאשם סניגור פרטי, אך בשל גחמה או אמונה סובייקטיבית שלו כי הייצוג שניתן לו על ידי הסניגוריה הציבורית נופל בטיבו מייצוג על ידי סניגור פרטי. כפי שנאמר בעניין תקומי: "ניסיונו של בית משפט זה מלמד כי הסניגוריה הציבורית והפועלים בשליחותה אכן מעניקים שירות מקצועי מסור ובדרך כלל ראוי לכל שבח מקצועי". אין לי אלא להצטרף לדברים אלה. במקרה דנן, הסניגוריה הציבורית מינתה מלכתחילה סניגורים ותיקים ועתירי ניסיון, שהתחלפו כבר בערכאה הדיונית לנוכח חילוקי דעות שהתגלו כבר במהלך המשפט. בהמשך, הקימה הסניגוריה הציבורית באופן חריג ביותר צוות המונה שלושה סניגורים על מנת לטפל בעניינו של המערער, והבהירה למערער כי לבקשתו, הסניגור שייצג אותו בערכאה הדיונית לא ייצג אותו בבית המשפט העליון. למרות כל זאת, המערער נותר דבק בעמדתו. עוד אזכיר כי המערער היה מיוצג כבר על ידי עורכי דין פרטיים (הלוי ונחום) אך אף הם לא היו לטעמו.

13. זאת ועוד. נימוקי הערעור כבר הוגשו והם בפני בית המשפט. המערער עצמו הכביר בטיעונים משל עצמו לגופה של הרשעה, ונראה כי הוא מצוי בכל פרט ופרט בתיק. במצב דברים זה, ספק אם יש טעם של ממש להכניס עורך דין פרטי לתמונה על חשבון משלם המיסים, שיקדיש שעות ארוכות על מנת ללמוד את התיק על בוריו אך לשם הגשת עיקרי

טיעון, לאחר שהסניגוריה הציבורית כבר הקדישה מאות שעות עבודה בתיק ובערעור ולאחר שנימוקי הערעור כבר הוגשו על ידי עורכי הדין נחום והלוי.

אשר על כן, אנו דוחים את בקשת המערער למנות לו סניגור פרטי על חשבון המדינה.

14. לנוכח בקשתו של המערער מחודש ספטמבר 2020 למינוי מייצג מלווה, שקלנו אפשרות זו. אכן, יש ממש בטענת הסניגוריה הציבורית כי עד היום הדבר לא נעשה, ומדובר במונח מעורפל, שלא הוסדר בחקיקה או בנוהל ואשר מעורר שורה של קשיים אתיים ובעיות מעשיות. וכלשונה של ב"כ הסניגוריה הציבורית בדיון שלפנינו: "מה ההגדרה של סנגור מלווה? מה מצופה שהוא יעשה? [...] זה בעייתי. האם הכוונה שסניגור מלווה לא כותב את הטענות אלא רק מייעץ לו? הרי הוא דוחה את העצות שלנו, הוא לא מעוניין בהם. האם הוא רק יהיה מורה שיסביר איך מגישים ערעור ומה המסמכים של הגשת ערעור, יש לכך מחלקה בבית המשפט של לא מיוצגים".

15. למרות זאת, אנו סבורים כי גם זו הפעם אין לנעול דלת בפני המערער ואנו מאמצים את שהורתה הרשמת עבדיאן בעניין חן כלהלן:

"הסניגוריה הציבורית תעמיד לרשות המערער סניגור עמו יוכל להתייעץ טרם הגשת נימוקי ערעור ועיקרי טיעון בהליך. סניגור זה לא יירשם כמייצגו של המערער בהליך אולם המערער יוכל, כאמור, להיוועץ בו טרם הגשת כתבי הטענות וההופעה בדיון, ועל סניגור זה להתייצב לדיון שיתקיים בערעור".

במצב דברים זה, איננו משחררים את הסניגוריה הציבורית. אולם הייצוג של הסניגוריה הציבורית יהיה פסיבי, וככל שהמערער יאפשר לה לטעון, עליה להיות ערוכה לכך.

16. אשר על כן, המערער רשאי להגיש עיקרי טיעון מטעמו עד 60 יום לפני המועד שייקבע לדיון. מובהר למערער כי עליו לחדול מבקשות ופניות של "הרגע האחרון" וככל שהוא מבקש להסתייע בשירותי סניגוריה הציבורית על מנת שתעיר הערותיה על עיקרי הטיעון שבדעתו להגיש לבית המשפט, עליו לפנות אליה מבעוד מועד.

הסניגוריה הציבורית תמציא למערער העתק של כתב האישום, של הכרעת הדין ושל פרוטוקול הדיון. מאחר שתיק המוצגים הועבר מהסניגוריה הציבורית אל עורכי הדין נחום והלוי, הם מתבקשים להעביר כל חומר שברשותם אל המערער, ומובהר למערער כי לא תישמע מפיו כל טענה וטרוניה כלפיהם (במיוחד בהתחשב בכך שלטענתם המערער לא שילם להם שכר טרחה). ככל שיש צורך בצילום החומר, עורכי הדין נחום והלוי יצלמו את החומר והסניגוריה הציבורית תשא בתשלום הכרוך בכך.

מובהר למערער כי הדיון נועד להשלמת טיעון, להדגשת נקודות כאלה ואחרות ולמתן תשובות לשאלות בית המשפט, ועליו להיערך בהתאם.

17. היומן יקבע מועד לדין בערעור לתחילת שנת 2022 ויקצה לכך, לשם הזהירות, שני ימי דיונים. המזכירות תדאג לזמן את הסניגוריה הציבורית לדין שיתקיים בהליך שבכותרת.

ניתנה היום, ט"ו באייר התשפ"א (27.4.2021).

שופט

שופט

שופט
